

Eva Gajda, *Problem prawno-teologiczny credo Justyniana I w poezji bizantyńskiej na przykładzie modlitwy cesarskiej*

**Problem prawno-teologiczny *credo* Justyniana I w poezji bizantyńskiej
na przykładzie modlitwy cesarskiej**

Streszczenie

Cesarz Justynian I w swojej bogatej działalności prawnej i teologicznej wiele uwagi poświęcił problemowi *recta fides*, potępiając - między innymi - monofizytyzm i uznając ortodoksyjną doktrynę IV Soboru w Chalcedonie (451 r.). Troparion Ὁ μονογενής [...] był znany i powszechnie stosowany w liturgii Kościoła bizantyńskiego VI w., a jego autorstwo przypisywane jest Justynianowi. Tekst hymnu liturgicznego może być analizowany w kilku teologicznych płaszczyznach badawczych: trynitarnej, chrystologicznej i mariologicznej. Wszelkie dogmatyczne kwestie wynikające z hymnu Ὁ μονογενής [...] znajdują swoją podstawę w prawodawstwie justyniańskim i działalności teologicznej cesarza. Dotyczy to promulgowanych w *Codex repetitae praelectionis*: listów cesarskich do papieża Jana II (z czerwca 533 r.) i do Epifaniasza, patriarchy Konstantynopola (z marca 533 r.); konstytucji kierowanej do mieszkańców Konstantynopola (także z marca 533 r.) oraz bliżej nieznanej konstytucji z około 527 r. Do cesarskich dzieł teologicznych zawierających analogiczne -jak w troparionie- problemy zaliczyć trzeba przede wszystkim: prawdopodobnie justyniański edykt przeciw Orygenesowi, Ὁμολογία πίστεως, dogmatyczne pisma przeciwko tzw. Τρία Κεφάλαια oraz list dogmatyczny kierowany do mnichów aleksandryjskich.

Słowa kluczowe: Justynian I; wiara ortodoksyjna; czwarty ekumeniczny Sobór w Chalcedonie (451 r.); monofizytyzm; spory trynitarne, problemy chrystologiczne i mariologiczne; liturgia Kościoła bizantyńskiego; troparion Ὁ μονογενής [...]

**The Problem of Legal-Theological Creed of Justinian I in the Byzantine Poetry
Based on the Example of the Imperial Prayer**

Summary

Emperor Justinian I in his profuse legal and theological activity devoted a lot of time and space to the problem of *recta fides* in the way of condemning monophysitism and deeming the doctrine of the fourth ecumenical Council in Chalcedon (451 AD) as orthodox.

Troparion Ὁ μονογενὴς [...] had been known and widely used in the liturgy of the Byzantine Church since the 6th century and its authorship is tentatively attributed to Justinian. The text of the liturgical hymn can be analyzed on three research levels: trinitarian, christological and mariological.

All dogmatic issues arising from troparion Ὁ μονογενὴς [...] are founded in Justinian legislation and the theological activity of the emperor. It refers to the letters to pope John II and to patriarch of Constantinople Epiphanius, promulgated in *Codex repetitae praelectionis*, to the constitution addressed to the people of Constantinople from 15th March 533 and to a not fully known constitution from around AD 527. Theological works containing issues analogous to the troparion include: probably Justinian *Dogmatic edict against Origen*, Ὁμολογία πίστεως, dogmatic writings on the so-called Τρία Κεφάλαια and *Dogmatic letter to Alexandrian monks*.

Key words: Justinian I; orthodox faith; fourth ecumenical Council in Chalcedon (451 AD); monophysitism; trinitarian, christological and mariological problems; liturgy of the Byzantine Church; troparion Ὁ μονογενὴς [...]

Богословско-правовая проблема *credo* Юстиниана I в византийской поэзии на примере императорской молитвы

Резюме

Император Юстиниан I в своей богатой богословской и юридической деятельности уделял большое внимание проблеме *recta fides*, осуждая, между прочим, монофизитство и признавая православное учение о четвертом Халкидонском Соборе (451). Тропарь Ὁ μονογενὴς [...] был хорошо известен и широко использовался в литургии византийской церкви шестого века, а его авторство приписывается Юстиниану. Текст литургического гимна может быть проанализирован в нескольких богословских аспектах исследования: учениях о святой Троице, христологических и мариологических. Всякие догматические вопросы, вытекающие из гимна Ὁ μονογενὴς [...], находятся в основании Юстинианского законодательства и в богословской деятельности императора. Это касается обнародованных в *Codex repetitae praelectionis* императорских писем к Папе Римскому Иоанну II (июнь 533 г) и к Епифанию, Константинопольскому патриарху (март 533 года); Конституции для граждан Константинополя (также в марте 533 года), а также почти неизвестной Конституции около 527 г. Императорские богословские труды, содержащие аналогичные, как в

Тропаре, проблемы включают в первую очередь: вероятно юстинианский указ против Оригена, Ὁμολογία πίστεως, догматические письма против так называемых Τρία Κεφάλαια и догматическое письмо к Александрийским монахам.

Ключевые слова: Юстиниан I, православная вера, Четвертый Вселенский Халкидонский Собор (451), монофизитство, учение о святой Троице, христологические и мариологические учения, Литургия Византийской Церкви, Тропарь Ὁ μονογενὴς [...]